

УДК 321.6/8:061.2 (477)

Матійчик А. В.,
аспірант кафедри політології,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника» (Україна,
Івано-Франківськ), a.matiychuk@gmail.com

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Досліджуються інституціонально-правові умови формування та розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні. Стверджується про наявність широкої бази нормативних документів, що сприяють ефективному втіленню концепції розвитку громадянського сектору. Поряд із цим продовжується процес напрацювання інструментів та практик взаємодії в цій сфері, адаптації законодавства до європейських стандартів, виконання конкретних зобов'язань.

Виділено позитивні аспекти діяльності організацій громадянського суспільства та бар'єри, що уповільнюють ефективність їхнього розвитку. Констатується, що незважаючи на нестабільність показників, громадянське суспільство залишається найбільш сильним елементом демократичного переходу сучасної України та продовжує відігравати вирішальну роль в якості рушійної сили реформ, спрямованих на побудову функціональної демократії і верховенства закону.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадські організації, громадянська активність, політична система.

Як доводить досвід європейських країн, політико-інституціональний клімат має особливе значення для розвитку громадянського суспільства. Він створює специфічні умови та сприяє виробленню правил, які впливають на ефективність, результативність функціонування громадянського сектору. У той же час аксіомою є факт, що громадянське суспільство як самоорганізаційна підсистема не здатна самостійно задовольнити потреби населення без ініціюючої, нормативної та контролюючої функцій держави. Втім, ініціюючий вплив держави повинен мати тимчасовий характер, особливо для перехідних суспільств, яким визнано й Україну, і здійснюватися з метою економії часу для приведення нормативно-правової бази для розвитку громадянського суспільства у відповідність до європейських (як найрезультативніших) норм.

У цілому маємо констатувати, що з проблематики громадянського суспільства накопичено значний обсяг наукових праць. Вагомий внесок у розвиток теорії громадянського суспільства, дослідження проблем та перспектив його розвитку внесли А. Колодій, В. Бакуменко, В. Безродна, А. Брегеда, О. Гарань, В. Нікітін, В. Піча, В. Полохало, Ф. Рудич, С. Рябов, В. Сидоренко, В. Степаненко, В. Ткаченко, М. Томенко, Г. Щедрова та ін. У той же час дослідження інституціонально-правового клімату формування громадянського суспільства в умовах втілення європейської стратегії розвитку країни на фоні російської агресії та військових дій на сході України актуалізують необхідність подальших наукових розвідок даного питання.

Характеризуючи інституціонально-правові засади функціонування громадянського суспільства в сучасній Україні, необхідно визнати, що значне розширення прав та свобод громадян і поява плюралізму в політиці після розпаду СРСР та здобуття незалежності Україною сприяло виникненню та розвитку громадянського суспільства. Однак сформоване в 90-ті роки законодавство з часом набуло рис архаїчності й актуалізувало необхідність прийняття удосконалених норм регулювання відносин держави та організацій громадянського суспільства.

Певні напрацювання парламенту, уряду, президентської команди створили передумови для розробки комплексного підходу у формуванні державної політики підтримки громадянського суспільства в Україні, зокрема, розпорядження КМУ № 1035-р від 21.11.2007 р. щодо схвалення «Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства», постанова КМУ № 996 від 03.11.2010 р. «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», Закон України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI від 13.01.2011 р.

Проте втілення ідеї наближення громадян до можливостей впливати на формування регіональних програм розвитку, зокрема на місцевому рівні, стикнулось з рядом перешкод, серед яких, з одного боку, слабкий рівень довіри до інституту консультацій з громадськістю, нерівномірність залучення напрацьованих пропозицій громадськості, формальний підхід до застосування консультаційних процедур та їхня непрозорість, закритість рішень державних органів та органів місцевого самоврядування, з іншого – відсутність досвіду, експертів, фахівців громадянського сектору, недовіра до громадських організацій з боку населення.

Утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави та одна з важливих засад внутрішньої політики України знайшло своє закріплення в нормах Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р. Можливості для досягнення спільних домовленостей, прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу з питань формування реалізації державної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин було створено прийняттям Закону України № 2862-VI «Про соціальний діалог в Україні» від 23.12.2010 р. З метою формування сприятливого середовища для подальшого становлення в Україні громадянського суспільства, налагодження ефективного механізму взаємодії його інститутів із державними органами та органами місцевого самоврядування у 2012 р було створено Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства.

Підвищення темпів реалізації євроінтеграційного курсу української держави сприяло прийняттю комплексної Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та Плану першочергових заходів з її реалізації. А у 2015 р. за сприяння Координатора проектів ОБСЄ та Адміністрації Президента України групою експертів було розроблено Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 рр., у якій було відзначено збільшення ролі громадянського суспільства в різних сферах суспільного розвитку і визначено подальші технології сприяння діалогу та співпраці органів державної влади та громадянського суспільства [1, с. 43–53].

Удосконалювалося нормативно-правове забезпечення розвитку громадянського суспільства в Україні у напрямі його подальшого наближення до відповідних європейських стандартів. Так, позитивними надбаннями Закону України «Про громадські об'єднання» стало розширення можливостей представлення громадськими організаціями інтересів громадян, закріплення принципу вільної території. Кількість відмов у реєстрації скоротилась від 40 % до 5-10 %. Закон України «Про благодійництво та благодійні організації» значно спростив

систему реєстрації організацій. Прийняття Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» призвело до скасування презумпції недостовірності негативної інформації про особу, вдосконалення механізму отримання інформації, закріплення права громадян потрапляти на засідання парламенту після спрощеної реєстрації.

Підвищення потенціальної спроможності та ресурсності громадянського суспільства активізувалось «безпрецедентним» вибухом громадянської активності та соціально-політичних перетворень, відомих як Євромайдан. Особливістю та відмінністю Євромайдану стали зумовленість підвищення політичної участі виключно громадськими організаціями та рухами, а не політичними партіями; зростання рівня радикалізації громадського руху, подальша структуризація, прискорення процесів самоорганізації та соціальної структуризації українського громадянського суспільства [5, с. 19].

Громадянське суспільство вперше отримало реальну можливість взяти участь у формуванні органів державної влади, у законодавчому процесі. Оскільки реальних (неімітаційних) інструментів участі у 2014 р. було недостатньо, то залученість відбувалася у таких формах, як: пряма участь неурядових організацій у розробці або у лобюванні законопроектів, опосередкований вплив на законотворчий процес через проведення стихійних акцій чи застосування обох форм одночасно. Перша форма участі найбільш яскраво проявила себе у створенні «Реанімаційного пакету реформ» (РПР), який об'єднав урядових і неурядових експертів різних галузей для напрацювання необхідних законопроектів. Учасники ініціативи РПР розробили «Дорожню Карту Реформ для Парламенту VIII скликання» і послідовно просувають реформи та спонукають Парламент та Уряд України до їх проведення. При участі громадських експертів депутатським об'єднанням «Платформа реформ» за рік було ухвалено 41 закон, зокрема і Закон «Про співробітництво територіальних громад», «Про прокуратуру», «Про вищу освіту» та інші. За 2014–2015 рр. підвищився рівень громадянської активності, хоча остання подекуди набувала деструктивних форм. Варто згадати специфіку ухвалення Закону України «Про очищення влади» [6, с. 42–43].

Збільшення кількості громадських активістів ОГС у парламенті та урядових структурах стало потужним інструментом оновлення кадрового корпусу органів виконавчої влади та президентських структур та свідченням посилення системного тиску громадянського суспільства на ухвалення актуальних законів. Однак, ставши вагомим фактором впливу на діяльність парламенту, громадські активісти, представники різних інститутів громадянського суспільства, журналісти, добровольці не змогли сформувати єдиної сили та розійшлися по різних партіях.

Варто відмітити, що процес становлення громадянського суспільства в сучасній Україні характеризується наявністю певних перешкод при збереженні позитивних стабілізаційних тенденцій інституційного розвитку. З одного боку, вітчизняними та міжнародними неурядовими організаціями фіксується невисокий рівень суспільно значущої добровільної активності громадян. Результати досліджень «Nations in Transit» засвідчують, що рейтинги України є недостатньо оптимістичними. З 2007 р.

«Рейтинг демократичного розвитку» (тобто середній загальний показник, інтегрований на основі інших), розпочинаючись з 4,25 балів, поступово погіршувався: 2009–2010 рр. – 4,39 балів, 2011 р. – 4,61 балів, у 2013 р. – 4,86 балів, 2014 р. – 4,93 балів. У 2015 р. відбулось деяке покращення, визначене у 4,75 балів, яке продовжилось у 2016 р. – 4,68 балів. З іншого – індикатор саме розвитку громадянського суспільства (зростання неурядових організацій України (НУО), їхня організаційна спроможність та фінансова стабільність, правове та політичне оточення, в якому вони функціонують, розвиток незалежних професійних спілок, рівень участі груп захисту інтересів у політичному процесі) зафіксував тенденцію до поліпшення [8].

За даними іншого рейтингу у межах дослідження «Індексу сталості неурядових організацій» «Агентства міжнародного розвитку США» (USAID NGO sustainability Index) стан розвитку громадянського суспільства в Україні демонструє позитивну динаміку, наближаючись поступово до порогу консолідації (де поріг консолідації – 3 бали). На сьогоднішній день індекс сталості неурядових організацій склав 3,4 бали. При цьому найслабшими складниками сталості неурядових організацій стали фінансова життєздатність (4,2 бали) та їхнє сприйняття громадськістю (3,5 бали), а найсильнішими – адвокація (2,3 бали) та надання послуг (3,3 бали) [9].

Підвищення впливу неприбуткових організацій (НУО) продовжується через участь у роботі громадських рад, які консультують уряд, створення груп експертів, проведення консультацій з питань політики й адвокаційних кампаній. Зі вступом в дію з 01.01.2016 р. змін до Законів України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» № 755-IV та «Про громадські об'єднання» № 4572-VI процедура реєстрації громадських об'єднань значно спростила та зменшилась можливість адміністративного тиску на такі організації. Це підтверджується збільшенням кількості зареєстрованих організацій.

Відповідно до Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України (ЄДРПОУ) станом на січень 2015 р. було зареєстровано: 75828 громадських об'єднань, 277 творчих спілок та інших професійних об'єднань, 15934 благодійних організацій, 1372 органів самоорганізації населення. Збільшення відмічаємо не тільки у кількісному форматі, але й у змінах щодо відношення громадян до організацій громадянського суспільства. І хоча загальний показник довіри населення до НУО у 2015 р. коливається від 80 % у Запоріжжі до 33 % в Житомирі [10, с. 44], за даними опитувань 2015 р. рівень довіри до громадських організацій складав 45,7 %. Ці показники значно перевершують рівень довіри до Президента України (12,6 %), Верховної Ради України (3,9 %), уряду (4,5 %). Серед інститутів держави та суспільства найбільшу довіру громадян мають тільки церква (66,2 %), Збройні Сили України (60,9 %), Національна гвардія України (56,7 %), засоби масової інформації України (50,2 %) [3]. Таким чином, саме громадянське суспільство залишається потужним ресурсом необхідних для країни суспільних перетворень.

Водночас зберігається проблема великої кількості фіктивних громадських організацій, їхній «проектний» характер, можливість заснування останніх державними службовцями для застосування корупційних схем,

авторської монополії на окрему галузь та обмеження створенню конкурентних організацій [2].

Аналіз діяльності ОГС у сфері надання послуг свідчить про розширення сфери їхнього впливу за рахунок делегування функції надання послуг з боку влади. Сприяння розвитку громадянського суспільства дозволяє державі звільняти себе від реалізації окремих надмірно обтяжливих соціальних завдань із збереження високих соціальних стандартів для населення. Так, переважна більшість активно діючих ОГС (70 %) займається громадянським представництвом, тоді як 64 % організацій надають послуги, а 38 % – поєднують і перший, і другий види діяльності. Більшість ОГС (83 %) надають навчальні та консультативні послуги, 67 % ОГС залучені до надання інформаційних послуг, а 31 % ОГС надають юридичні послуги та 28 % організацій – психологічні послуги [1, с. 28]. У той же час невміння організацій задовольняти потреби своїх цільових груп, вивчати інтереси та потреби громадян у послугах, покращувати якість послуг та впливати на державну політику на місцевому рівні гальмує інтенсивність темпів розвитку громадянського суспільства.

Необхідно відмітити зменшення залежності ОГС від єдиного джерела фінансування. Так, за даними Держкомстату України для своєї діяльності громадянськими організаціями у 2015 р. з різних джерел було отримано 6,31 млрд. грн. (у 2014 р. – 4,1 млрд. грн.). Надходження від благодійності становили 58,8 % (у 2014 р. – 45,7 %) від загальної суми коштів для фінансування діяльності громадянських організацій; від господарської діяльності товариств, підприємств, створених громадянськими організаціями для виконання їхньої мети та напрямів діяльності – 8,7 % (у 2014 р. – 12,5 %), від членських внесків – 611,6 млн. грн. або 9,7 % (у 2014 р. – 454,6 млн. грн., або 11,1 %). У той же час частка державного фінансування склала 3,6 % (у 2014 р. – 4,4 %), проблемним аспектом якого досі залишається формальність та непрозорість [4]. На сьогодні на державну фінансову підтримку мають право лише ті громадські об'єднання, які є юридичними особами, що звужує коло організацій, діяльність яких пов'язана з вирішенням актуальних для держави питань. Механізм розподілу коштів і досі оцінюється як закритий. Серед причин відсутності довгострокового державного фінансування знаходимо спрямованість представників влади не на партнерство з громадянським сектором, а на конкуренцію, побиовання державних службовців щодо обмеження застосування корупційних схем.

За даними щорічного експертного опитування найбільш активних організацій громадянського суспільства ТЦК «Каунтерпарт», головними недоліками у роботі громадянського сектору було визнано недостатній рівень фінансування, низьку кваліфікацію персоналу у залученні пожертв, проведенні фандрайзингових кампаній, співпраці з бізнесом та населенням, неготовність держави віддати вирішення соціальних проблем церкві та ОГС в цілому. Відзначається також ігнорування владою концепції державно-церковних відносин, розробленою Всеукраїнською владою церков, відсутність включення благодійних організацій у державну систему надання соціальних послуг, їхній обмежений доступ до державних закупівель та виконання програм [7].

Взаємодія держави і громадянського суспільства подекуди продовжує відзначатися протиборством та

напруженістю, намаганням держави повернутися до «ручного» режиму взаємодії з громадським сектором, ігноруванням потреб реалізації самоорганізаційного потенціалу, відсутністю важливих інституційних інструментів (наприклад, закони запровадження відкритих списків у виборчі закони, запровадження електронного врядування тощо). Достатньо згадати загострення відносин представників Асоціації сприяння самоорганізації населення, членів Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства з працівниками Мінрегіону стосовно подальшого удосконалення Закону України «Про органи самоорганізації населення», результатом якого стала реєстрація двох проектів і посилення протистояння. До сьогодні не відбулось забезпечення належних умов для дієвого використання потенціалу референдуму як форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення (відсутність Закону України «Про місцевий референдум»), не прийнятий закон «Про меценатство», що гальмує розвиток духовності та культури.

На подальший процес структуризації громадських організацій буде впливати хід реалізації конституційної реформи, домінуючий характер механізму кооптації деяких активістів громадянського суспільства для підвищення відкритості державних структур, участь представників громадянського суспільства у розробці державної політики, перехід громадянина від пасивної позиції споживача до активної інтерес зміст рішень в області державної політики, а також більше запитів для «діалогу», «контроль» і «участь» у відносинах з державними органами [7].

Таким чином створена за роки незалежності та удосконалена згідно з євроінтеграційними вимогами нормативна база функціонування громадянського суспільства дозволяє стверджувати про наявність інституціональних умов для його розвитку. У той же час бар'єрами ефективної діяльності організацій громадянського суспільства залишаються механічна імплементація всіх норм, процедурних вимог, високі показники неузгодженості з іншими нормативними документами, наявність змістовних протиріч та недостатній рівень довіри до нормативно-правових основ, які закладено у попередній період.

Позитивним аспектами діяльності організацій громадянського суспільства на сучасному етапі розвитку України є: розширення можливостей участі у розробці або у лобіюванні законопроектів, опосередкований вплив на законотворчий процес шляхом проведення як стихійних акцій, так і посилення системного тиску представниками громадянського суспільства у парламенті на ухвалення актуальних законів, високий рівень надання послуг та адвокації, розширення сфери впливу ОГС за рахунок делегування функції надання послуг з боку влади, зменшення залежності ОГС від єдиного джерела фінансування.

При цьому уповільнення розвитку громадянського простору відбувається, з одного боку, через фіктивний і проектний характер значної кількості громадських організацій, низький рівень їхньої фінансової життєздатності та сприйняття громадськістю, низьку кваліфікацію персоналу у проведенні фандрайзингових кампаній, з іншого – через формалізацію з боку органів державної влади обговорень щодо використання

бюджетних коштів та іншої звітності, мінімальне врахування рекомендацій громадськості при схваленні важливих документів та рішень, недотримання належних процедур з боку влади, використання маніпулятивних перформативів громадських рад тощо.

Втім, незважаючи на нестабільність показників, громадянське суспільство залишається найсильнішим елементом демократичного переходу сучасної України та продовжує відігравати вирішальну роль в якості рушійної сили реформ, спрямованих на побудову функціональної демократії і верховенства закону.

Список використаних джерел

1. Громадянське суспільство в Україні: звіт за результатами дослідження / Л. Паливода, О. Вінніков, В. Купрій та ін. ; [Упоряд. Л. Паливода]. – К. : БФ «Творчий центр ТЦК, 2016. – 74 с.
2. Кармазіна М. С. Громадські організації: кого вони представляють? [Електронний ресурс] / М. С. Кармазіна // Дзеркало тижня. Україна. – 2013. – 15.11. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/internal/gromadski-organizaciyi-kogo-voni-predstavlyayut-_html
3. Оцінка громадянами ситуації в Україні та стану проведення реформ, ставлення до політиків та суспільних інститутів, електоральні рейтинги. Результати соціологічного дослідження [Електронний ресурс] // Сайт Центру Разумкова. – К., 2015. – 13 с. – Режим доступу : http://www.uceps.org/upload/1427287523_file.pdf
4. Політична та інша суспільна діяльність [Електронний ресурс] // Держстат України. – Режим доступу : http://csrv2.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publpolit_u.htm
5. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості : аналіт. доп. / [Кер. авт. колективу Яблонський В. М.]. – К. : НІСД, 2014. – 78 с.
6. Український демократичний барометр – 2014. Аналітичний звіт. – К. : Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2014. – 98 с.
7. Kobets R. CSO engagement in policy formulation and monitoring of policy implement / Roman Kobets, Oksana Ruda. – Kyiv, 2014. – 42 p.
8. Nations in Transit – Ukraine [Електронний ресурс] // Official Website of Freedom House. – Режим доступу : <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/ukraine>
9. The 2013 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia [Електронний ресурс] // The United States Agency for International Development (USAID). – Режим доступу : <https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/E%26E%202013%20CSOSI%20Final%202010-29-14.pdf>
10. Ukrainian Municipal Survey. March 2-20, 2015 [Електронний ресурс] // International Republican Institute, 2015. – 167 p. – Режим доступу : http://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/2015-05-19_ukraine_national_municipal_survey_march_2-20_2015.pdf

References

1. Palyvoda, L., Vinnikov, O., Kupriy, V., et al. (2016). Hromadyans'ke suspil'stvo v Ukraini: zvit za rezul'tatami doslidzhennya [Civil society in Ukraine: Research Report]. Kyiv: BF «Tvorchyy tsentr TTsK» [in Ukrainian].
2. Karmazina, M. S. (2013). Hromads'ki orhanizatsiyi: koho vony predstavlyayut'? [Community organizations: who are they?]. Dzerkalo tyzhnya. Ukrayina, 15.11. Retrieved from <http://gazeta.dt.ua/internal/gromadski-organizaciyi-kogo-voni-predstavlyayut.html> [in Ukrainian].
3. Otsinka hromadyanamy sytuatsiyi v Ukraini ta stanu provedennya reform, stavlennya do politykiv ta suspil'nykh instytutiv, ektoral'ni reytnyhy. Rezul'taty sotsiolohichnoho doslidzhennya [Evaluation of situation in Ukraine and the state of reforms by citizens? Their attitude to politicians and public institutions, electoral ratings. The results of sociological research]. Retrieved from http://www.uceps.org/upload/1427287523_file.pdf [in Ukrainian].
4. Politychna ta insha suspil'na diyal'nist' [Political and social activities]. Sait Derzhstatu Ukrainy [Site of the State Statistics Service of Ukraine]. <http://csrv2.ukrstat.gov.ua>. Retrieved from http://csrv2.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publpolit_u.htm [in Ukrainian].
5. Yablons'kyi, V. M., (Eds.). (2014). Pro stan rozvytku hromadyans'koho suspil'stva v Ukraini: zahal'ni tendentsiyi, rehional'ni osoblyvosti : analit. dop. [On the level of civil society development in Ukraine: main trends, regional differences analytical report]. Kyiv: NISD [in Ukrainian].

6. Ukrainins'kyi demokratychnyy barometr – 2014. (2014). [Analytical report Ukrainian democratic barometer - 2014. Analytical Review]. – Kyiv: Fond «Demokratychni initsyatyvy» imeni Il'ka Kucheriva [in Ukrainian].

7. Kobets, R. & Ruda, O. (2014). CSO engagement in policy formulation and monitoring of policy implement. Kyiv [in Ukrainian].

8. Nations in Transit – Ukraine. Official Website of Freedom House. Retrieved from <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/ukraine>

9. The 2013 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia (2013). The United States Agency for International Development (USAID). Retrieved from <https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/E%26E%202013%20CSOSI%20Final%202010-29-14.pdf>

10. Ukrainian Municipal Survey. March 2-20, 2015 (2015). International Republican Institute. Retrieved from http://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/2015-05-19_ukraine_national_municipal_survey_march_2-20_2015.pdf

Matyichuk A., graduate student of department of Political Science of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano-Frankivsk), a.matyichuk@gmail.com

Institutional and legal terms of formation and development of civil society in modern Ukraine

The legal and institutional conditions for the formation and development of civil society in modern Ukraine are studied. It is alleged the existence of a broad base of normative instruments that promote effective translation of the concept of development of the civil sector. Along with these developments, the process of interaction tools and practices in this field, adapting legislation to the European standards, the implementation of specific commitments continues.

The positive aspects of the work of civil society organizations and the barriers that slow down the effectiveness of their activities are highlighted. It is stated that, despite the instability indicators, civil society remains the strongest element of the democratic transition of Ukraine and continues to play a crucial role as a driving force for reforms aimed at building a functioning democracy and the rule of law.

Keywords: civil society, NGOs, civil activity, political system.

Матійчук А. В., аспірант кафедри політології, ГВУЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Україна, Івано-Франківськ), a.matyichuk@gmail.com

Інституціонально-правові умови формування і розвитку громадянського суспільства сучасної України

Вивчаються інституціонально-правові умови формування і розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні. Утверджується про наявність широкій базі нормативних документів, способують ефективному впровадженню концепції розвитку громадянського сектора. Наряду з цим продовжується процес наробки інструментів і практик взаємодії в цій сфері, адаптації законодавства к європейським стандартам, виконання конкретних обов'язків.

Виділені позитивні аспекти діяльності організацій громадянського суспільства і бар'єри, замедляючі ефективність їх розвитку. Констатується, що, незважаючи на нестабільність показників, громадянське суспільство залишається найсильнішим елементом демократичного переходу сучасної України і продовжує грати вирішальну роль як рушійна сила реформ, спрямованих на побудову функціональної демократії і верховенства закону.

Ключевые слова: гражданское общество, общественные организации, гражданская активность, политическая система.

* * *